

підприємства / М.М. Стефаненко, З.А. Муртазаєва // Економіка, фінанси, право. – 2012. – №8. – С. 3-5.

Андрій Вітровий, Віктор Мамчур

Тернопільський національний економічний університет

ПІДВИЩЕННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ РЕСУРСІВ АГРОПІДПРИЄМСТВ

Під ефективністю сільськогосподарського виробництва розуміється складна економічна категорія, яка відображає найважливішу сторону виробництва – результативність. Ефективність сільськогосподарського виробництва відображає результативність фінансово – господарської діяльності підприємств сільського господарства та їх здатність забезпечити високі показники продуктивності, економічності та якості сільськогосподарської продукції. Критерієм такого виду ефективності являється отримання максимальної кількості сільськогосподарської продукції при мінімальних затратах живої та матеріалізованої праці.

Економічна ефективність являється оцінкою результативності всіх форм сільськогосподарського і переробного виробництва. Для будь якого підприємства, в тому числі і для сільськогосподарського ефективним вважається такий стан, при якому найбільше задовольняються всі його потреби при наявних обмежених ресурсах.

Економічна ефективність дозволяє оцінити кінцевий так званий повний ефект від застосування як засобів виробництва так і живої праці, тобто віддачу всіх сукупних вкладень. Для сільськогосподарських господарств – це означає отримання максимальної кількості продукції з однієї голови худоби або одиниці площі при найменших витратах живої і матеріалізованої праці [1].

Одним із основних методів підвищення економічної ефективності агропідприємств, на нашу думку, є поліпшення використання земельних ресурсів як основних ресурсів аграрного виробництва. Розглянемо наступні напрямки покращення ґрунтів.

Самим ефективним із запропонованих нами методів є збільшення гумусу. Основним джерелом поповнення гумусу в ґрунті є органічні добрива та поживні залишки. При внесенні тільки мінеральних добрив без використання органічних вміст гумусу в ґрунті знижуватиметься поступово кожного року. Для підтримки в ґрунті оптимальної концентрації гумусу потрібно кожен рік вносити мінімум 14-16 тонн органіки на 1 га ріллі. Щоб забезпечити позитивний баланс гумусу (0,01% в рік) потрібно кожен рік вносити по 20 тонн органічних добрив на 1 га, в тому числі в травопільних сівозмінах - 10-12, плодозмінні - 14-18, просапних - 70-80 т [2].

Слід врахувати, що підживлення ґрунту не дасть ефекту, якщо його використовувати не за рекомендаціями. Якщо органічні добрива вносити як рідкі стоки ферм, що містять велику кількість металів, то вони отруюватимуть ґрунт. Рослини встигатимуть засвоювати лише 30-40% внесених мінеральних добрив, решта отруюватимуть ґрунт і ґрунтові води [2].

Значний вплив при підвищенні продуктивності земельних угідь має боротьба з забур'яненістю та шкідниками сільгоспкультур. За оцінками фахівців, загальні втрати урожаю через бур'яни та шкідників становлять близько 40%. Основними способами захисту рослин є: біологічний, механічний та хімічний. Перші два являються екологічно безпечними. Зате останнім часом підприємства все більше прибігають до застосування хімічного засобу, який є небезпечним як для людей так і для природи.

Для боротьби з однорічними та багаторічними злаковими бур'янами, вже після сходу зернових культур, на всіх фазах їх розвитку (за висоти пір'ю 11-13 см і 3-4 однорічних листки) потрібно застосовувати Фюзілад-супер, КЕ; Фюзілад новий, КЕ та інші грамініциди.

З появою на рослинах шкідників і хвороб потрібно проводити їх обробку інсектицидами та пестицидами. Найпоширенішими на сьогодні препаратами по боротьбі зі попелицею, шведською мушкою, кліщем та іншими шкідниками є фастак, актеллік, децис, фуфанон. Для

боротьби з хворобами (борошністою россою, сітчасткою, темно-бурою плямистістю, ринхоспориозом, жовтою і бурою іржею) на даний час широко використовують фунгіциди: фундазим, тілат, аккорд та інші.

Але дані гербіциди бажано використовувати лише в тих випадках, коли вичерпано всі альтернативи, зокрема - біологічний метод. Це дасть можливість привести у попередній стан біологічну родючість ґрунту, майже повністю зруйновану масованою хімізацією.

Один із чинників підвищення продуктивності земельних угідь - боротьба із переущільненням ґрунту. Під тиском коліс важких тракторів, збиральної та транспортної техніки значна частка орних ґрунтів зазнає ущільнення, яка перевищуватиме допустиме. Значного ущільнення ґрунтів можна уникнути використовуючи більш легку техніку, широкозахватні ґрунтообробні машини. Значних успіхів у боротьбі з переущільненням земель можна досягти мінімізувавши їх обробіток, тобто скоротивши і сумістивши операції при обробітку, посівах та догляді за сільськогосподарськими рослинами. Мінімальний обробіток ґрунту в поєднанні з отриманням природоохоронного ефекту дозволить значно зекономити кошти [3].

До підвищення ефективності використання земельних угідь належить також вапнування кислих і гіпсування засоленних ґрунтів. За розрахунками фахівців з причини несприятливої кислотності ґрунту втрати врожаю кожного року становлять близько 15%.

Наступним істотним фактором підвищення продуктивності ґрунтів є регуляція водного режиму: вчасний відвід фільтраційної води у вологі роки і вчасне зрошення в посуху. Меліорація - невід'ємний і потужний важіль впливу на підвищення продуктивності землеробства.

Слідуючим чинником, який значно підвищує врожайність, є насінництво. Даний процес включає ряд заходів по сортооновленню та впровадженню прогресивних районованих сортів насіння сільгоспкультур відповідно до конкретних зон, які являються стійкими до конкретних несприятливих природних умов їх вирощування, що дозволить підвищити врожайність і якість продукції.

В сучасних умовах генної інженерії роль сортів при формуванні врожаїв становить близько 40-50%, що говорить про те, що насінництво є визначальним фактором ефективного сучасного землеробства, і в майбутньому його вплив тільки зростатиме.

Підвищенню ефективності використання земель сприяє застосування інтенсивних технологій вирощування культур, використання більш врожайних районованих сортів, вдосконалення структури посівів, проведення всіх польових робіт в оптимальні терміни, поліпшення організації праці, підвищення кваліфікації працівників, культури землеробства і т.д.

Література

1. Моніторинг, шляхи покращення родючості та екологічної безпеки ґрунтів тернопільської області: монографія/ І. С. Брошак, Р. Б. Гевко, С. С. Никеруй, А. О. Вітровий, Б. І. Ориник, В. Ф. Скаржинський – Тернопіль: Видавн.-поліграф. центр «Економічна думка», 2013. – 160с.
2. Серединський С. М., Брошак І. С. Сидерати та їх застосування // Агроекологічний журнал, № 4, 2007, с. 72-74
3. Медведев В. В. Твердость почвы / В. В. Медведев. — Харьков: Городская типография, 2009. — 152 с.